

بررسی نقش گمرک ایران در صادرات واردات (مطالعه موردی گمرک شهید رجائی بندرعباس)

سیداحسان میرجعفری کنجانی

دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی گرایش بین الملل، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی

مهناز ربیعی

استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد الکترونیکی

کریم رسولی

معاونت دفتر مطالعات تحقیقات و ظرفیت سازی گمرک جمهوری اسلامی ایران

چکیده فصلنامه پژوهش های کاربردی مدیریت بازار

این پژوهش با هدف بررسی نقش گمرک ایران در افزایش یا کاهش صادرات واردات و مبادلات تجاری انجام گرفته است. نتایج نشان می دهد بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای خاکی گمرک منطقه

بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین مشخص گردید که

بین سیاست های بین المللی حکومت و افزایش صادرات واردات از گمرک منطقه بندرعباس، رابطه معنی داری

وجود دارد. از سوی دیگر مشخص شد که روابط حسنه ایران با کشورهای منطقه می تواند منجر به افزایش تبادلات

از گمرک بندرعباس شود. یافته دیگر این بود که بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای آبی

گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک و وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در

مرزهای هوایی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد.

واژگان کلیدی: صادرات، واردات، مرز آبی، مرز خاکی، مرز هوایی، گمرک شهید رجائی.

بیان مسأله

رشد اقتصادی که از مباحث عمده اقتصادی برای همه کشورها به خصوص کشورهای در حال توسعه می باشد با رشد صادرات رابطه مستقیم دارد (آلرفای^۱، ۲۰۱۰). افزایش صادرات منجر به افزایش تقاضای کل و در نتیجه افزایش تولید و سرمایه گذاری شده و به واسطه تولید بیشتر برای بازار جهانی به جای تولید تنها برای تقاضا و نیاز داخلی با انتقال منابع از بخش های کم بازده به بخش هایی با بازده بیشتر منجر به تخصیص بهینه منابع و رشد بهره-وری می گردد. از طرفی به دلیل فشارهای رقابتی در بازارهای جهانی، استفاده از تکنولوژی های برتر و نوین و رعایت استانداردهای بین المللی را اجتناب ناپذیر می سازد. لذا برنامه ریزی در راستای رشد صادرات علاوه بر فراهم نمودن رشد اقتصادی کشور میتواند نقش به سزایی در توسعه و توانمند سازی شرکت ها و ورود آنها به بازارهای جهانی داشته باشد (مقررات صادرات و واردات، ۱۳۹۰).

پژوهش ها نشان می دهند با کاهش هزینه های تجاری، از جمله تعرفه و هزینه حمل و نقل، بهره وری بدلیل تخصیص مجدد فعالیت ها در صنعت افزایش می یابد و همزمان بنگاه ها به صادرکننده تبدیل می شوند و یا صادرات خود را افزایش می دهند و در غیر این صورت از بین می روند. بنگاه های صادرکننده بهره وری بالاتری دارند، بزرگترند و احتمال بقای آن ها از بنگاه های غیرصادرکننده بیشتر است (ینسن و اسکات، ۲۰۱۰)؛ (میلتر، ۲۰۰۹). از طرف دیگر محاسبه و بحث در کشش های قیمتی در صادرات و واردات از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. رمز موفقیت افزایش صادرات و واردات، قدرت رقابت قیمتی صادرکنندگان در بازارهای جهانی است. صادرات در نتیجه رشد اقتصادی کشور واردکننده، یا رقابت صادرکنندگان با رقبای خود بر سر قیمت

۱. Alrefaei

افزایش می یابد (برنارد، ۲۰۱۰). همانطور که در قانون سیاست های اصل ۴۴ قانون اساسی نیز پیش بینی شده است باید به گونه ای برنامه ریزی شود تا پایان سال ۲۰۲۰ سهم تعاون به ۲۵٪ اقتصاد کشور برسد این خواسته محقق نمی شود مگر اینکه حداقل بیست و پنج درصد از تولید، سرمایه گذاری، صادرات، بازارهای مالی و پولی، اشتغال و.... توسط این بخش محقق و مدیریت شود (اداره کل صادرات و واردات، ۱۳۹۰). حساسیت و اهمیت صادرات کالا و خدمات برای کشورها موجب شده است تا کشورها ابزارها و عوامل موثر در آن را شناسایی و در جهت توسعه صادرات تلاش نمایند. در این راستا خدمات گمرکی از عوامل مؤثر در توسعه صادرات کالا و خدمات می باشند.

بنابراین فرضیات پژوهشی به صورت زیر خواهد بود:

فصلنامه پژوهش های کاربردی مدیریت بازار

Journal of Applied Managerial Market Research

۱. بین قوانین و مقررات مرزهای آبی گمرک ایران (گمرک شهید رجایی بندر عباس) و افزایش یا کاهش صادرات واردات رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

۲. بین قوانین و مقررات مرزهای خاکی گمرک ایران (گمرک شهید رجایی بندر عباس) و افزایش یا کاهش صادرات واردات رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

۳. بین قوانین و مقررات مرزهای هوایی گمرک ایران (گمرک شهید رجایی بندر عباس) و افزایش یا کاهش صادرات واردات رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

۴. بین سیاست های بین المللی گمرک ایران که تابع سیاست های گمرک ایران است) و افزایش یا کاهش صادرات واردات رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

۵. بین روابط منطقه ای گمرک ایران (گمرک شهید رجایی بندر عباس) و افزایش یا کاهش صادرات واردات رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

مدل مفهومی پژوهش

JAMMR

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پیشینه ی پژوهش

تیلور^۱ (۲۰۰۹)، در اقتصاد برزیل پیوندهای حاصل از اشتغال صادرات را اندازه گیری و مورد تأکید قرار داده است و بر هدایت جهت گیری ها در عرصه سیاست های اقتصادی به سمت فعالیت های صادراتی تأکید میکند. از نظر تیلور استفاده از مزیت نیروی کار فراوان در کشورهای فقیر و در حال توسعه به ویژه در امر صادرات تا حدود زیادی میتواند بحران بیکاری این کشورها را از میان بردارد. وی در تحلیل خود بر حذف انحراف قیمت

۱. Tilveer

عوامل تولید و زمینه رقابتی شدن تولید در راهبرد تشویق صادرات و تخصیص کارآمد منابع تأکید دارد. پژوهش ادواردس^۱ (۲۰۰۹) در صنایع کارخانه ای بنگلادش نشان داده است که منشأ نرخ رشد اقتصادی نوزده ممیز بیست و نه صدم درصد حاصل از تقاضای داخلی در اقتصاد این کشور در صادرات است. پودار^۲ (۲۰۱۰) در پژوهش خود به بررسی روابط سیاسی در بین دو کشور مورد هدف پرداختند نتایج مطالعات آنان نشان داد که در صورتی که روابط سیاسی و به نوعی اصول نظامی و سیاسی حاکم بر حاکمیت دو کشور در راستای اصول یک دیگر باشد روابط داد و ستد و مبادلات بین الملل بین آن ها نیز رواج بیشتری خواهد داشت. آلماس و همکارانش (۲۰۱۲)، در پژوهش های خود یکی از مهم ترین عواملی را که نقش اساسی در افزایش مبادلات بین المللی در سطوح جهانی را دارد گمرک عنوان نمود. در این راستا سیاست ها و قوانین بین المللی را مهم ترین عامل کاهنده و یا سوق دهنده بین کشورها بیان نمودند.

شوم (۲۰۱۰)، در مطالعات خود به این مهم دست یافت که قوانین و مقررات مرزهای خاکی و آبی در سطوح بین الملل می تواند نقش اساسی در عملکرد گمرک و سطح بهره وری آن در کشور ایفا نماید. گوتس (۲۰۰۴)، در مطالعه ای در بین ۱۵ کشور با بالاترین حجم مرادوات بین المللی در سال ۲۰۰۴ دریافت که از دیدگاه کارشناسان آن ها آنچه که می تواند نقش اساسی در افزایش مبادلات بین المللی را در پی داشته باشد، سیاست های حاکم بر مبادلات بین المللی کشور است. همچنین حسام الدین موسوی (۱۳۹۳) بررسی تبیین میزان صادرات واردات از طریق سفارشی سازی خدمات در اداره کل بنادر و دریانوردی استان گیلان، روش تحقیق از نوع توضیفی و همبستگی بوده و روش گردآوری داده ها میدانی و ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه می باشد. نتایج تحقیق نشان داد که با ۹۶٪ سطح اطمینان بین سفارشی سازی خدمات و میزان صادرات واردات ارتباط وجود دارد. کاظم زاده (۱۳۹۳) تاثیر

---

۱ . Edwards

۲ . Poddar

ساختار سازمانی بر میزان صادرات واردات از دیدگاه مشتریان اداره کل بنادر و دریانوردی استان گیلان، روش تحقیق از نوع توصیفی و همبستگی بوده و روش گردآوری داده ها میدانی و ابزار گردآوری داده ها پرسش نامه می باشد، نتیجه اینکه هرچه ساختار سازمانی به سمت ارگانیک تمایل داشته باشد میزان صادرات واردات افزایش می یابد. پیراسته و صامتی (۱۳۹۰)، با استفاده از یک مدل پانل آماری سهم صادرات هر زیر بخش را برای ۸۱۸ مشاهده برای متغیرهای مختلف در هر معادله، از جمله درصد کالاهای دارای مهر استاندارد، سهم مواد اولیه و لوازم بسته بندی خارجی، هزینه های تحقیق و توسعه، بهره وری نیروی کار، ستانده صنعت، نرخ ارز، مزیت نسبی آشکار، نسبت کارگران غیر ماهر به کل شاغلان و درصد کارگاه های صنعت با مدیریت بخش خصوصی برآزش کرده اند. نتایج آن ها نشان می دهد هزینه های تحقیق و توسعه تأثیر مثبت بر سهم صادرات هر بخش داشته، در حالی که بهره وری نیروی کار تأثیر منفی بر آن دارد.

به علاوه هر چه سهم بنگاه ها با مدیریت خصوصی افزایش می یابد، سهم صادراتی کاهش می یابد. یکتا و اشرفی (۱۳۸۵)، صادرات صنایع نه گانه را بطور جداگانه هر کدام با تصریح جداگانه متغیرهای توضیحی بر روی تولید ناخالص به تفکیک صنایع نه گانه، حاشیه نرخ ارز، واردات واسطه ای و نرخ ارز بازار آزاد برآزش کرده و واکنش هر بخش به نرخ ارز بازار آزاد را متفاوت و بعضاً با فاصله بسیار زیاد از یکدیگر برآورد کرده است. او نرخ تعرفه را نیز در مدل وارد کرده اما تأثیر آن را بر صادرات بی معنی یافته است.

روش پژوهش

روش اجرای این تحقیق بر اساس روش، از نوع توصیفی-پیمایشی و علی است. همچنین جامعه آماری پژوهش حاضر، کارکنان و کارشناسان گمرک شهید رجایی شهر بندر عباس می باشد که این عدد ۴۹۰ نفر می باشد. به منظور تخمین حجم نمونه ی آماری در سطح اطمینان (1) داریم:

$$d = z_{\frac{1}{2}}$$

که برای برآورد میانگین چنین خواهد بود:

$$d = z_{\frac{1}{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{n}} \right)$$

Journal of Applied Managerial Market Research

اگر این معادله را بر حسب مجهول n حل کنیم خواهیم داشت:

$$n = \frac{N z_{\frac{1}{2}}^2 (p - q)}{(N - 1)d^2 z_{\frac{1}{2}}^2 (p - q)} = 215$$

JAMMR

$$z_{\frac{1}{2}}^2 (1.96)^2$$

$$p = 0.50$$

$$q = 0.50$$

$$d^2 = (0.05)^2$$

در این پژوهش پرسشنامه ها از طریق نمونه گیری تصادفی ساده (در دسترس) توزیع گردید. پرسشنامه پژوهش مشتمل بر ۱۲ گویه به شرح جدول زیر می باشد.

متغیرها و شماره گویه های پرسشنامه

شماره گویه های پرسشنامه	متغیر مورد سوال	ردیف
۱-۲	قوانین و مقررات مرزهای خاکی	۱
۳-۴	سیاست های بین الملل	۲
۵-۶	روابط منطقه ای	۳
۷-۸	قوانین و مقررات مرزهای آبی	۴
۹-۱۲	قوانین و مقررات مرزهای هوایی	۵

Journal of Applied Managerial Market Research

از سوی دیگر ضرایب مربوط به سنجش پایایی پرسشنامه در جدول زیر نشان داده شده است.

JAMMR ضرایب مربوط به آلفای کرونباخ

مقدار ضریب آلفای کرونباخ	سازه های مورد سنجش	ردیف
۰/۸۸۴	قوانین و مقررات مرزهای خاکی	۱
۰/۷۲۹	سیاست های بین الملل	۲
۰/۷۹۰	روابط منطقه ای	۳
۰/۷۸۴	قوانین و مقررات مرزهای آبی	۴
۰/۹۰۸	قوانین و مقررات مرزهای هوایی	۵
۰/۹۳۸	کل پرسشنامه	

تجزیه و تحلیل داده ها

به منظور تجزیه و تحلیل داده های آماری پژوهش حاضر، ابتدا اطلاعات حاصل از پرسشنامه ها استخراج و در جدول مادر تنظیم شد، سپس کلیه اطلاعات با استفاده از کامپیوتر و از طریق نرم افزارهای SPSS و LISREL مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. اطلاعات مربوط به جنسیت پاسخ گویان به شرح زیر استخراج گردید که در نتیجه آن بیشترین پاسخ دهندگان را مرد تشکیل داده اند. جدول زیر، توزیع پاسخ دهندگان بر مبنای جنسیت آن ها را نشان

می دهد. فصلنامه پژوهش های کاربردی مدیریت بازار

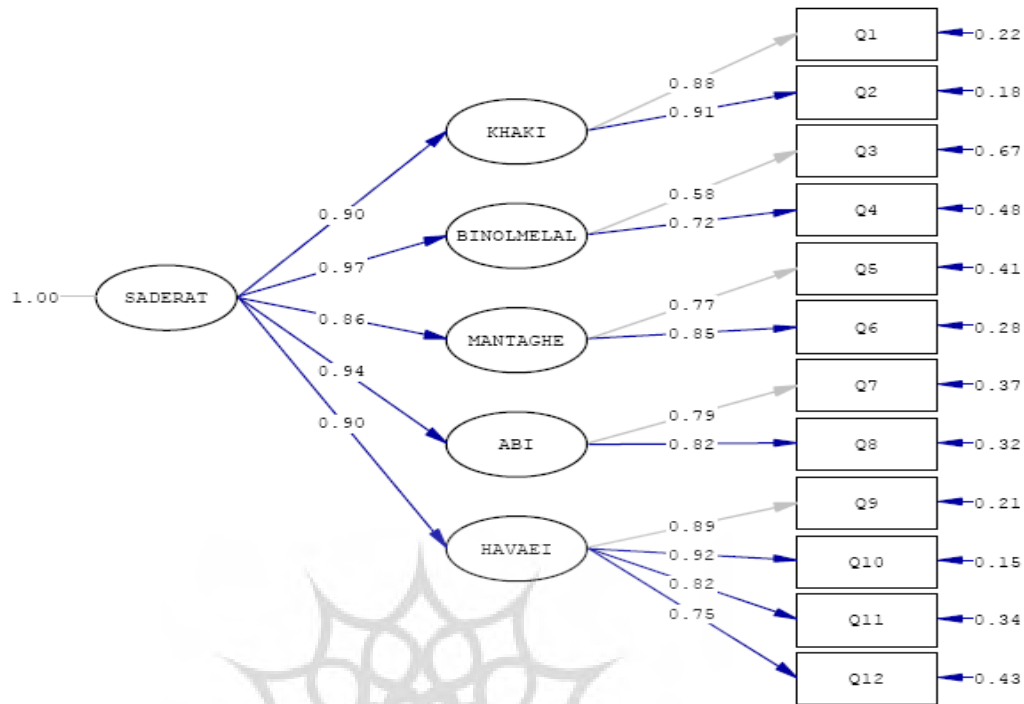
Journal of Applied Managerial Market Research

جنسیت پاسخ دهندگان

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۱۵۹	۷۴
زن	۵۶	۲۶
جمع	۲۱۵	۱۰۰

اطلاعات مربوط به وضعیت تحصیلات پاسخ دهندگان به شرح زیر استخراج گردید که در نتیجه آن بیشتر پاسخ دهندگان را افراد لیسانس تشکیل داده اند. جدول زیر توزیع پاسخ دهندگان بر مبنای وضعیت تحصیلی آن ها را نشان

می دهد.

Chi-Square=136.17, df=49, P-value=0.00000, RMSEA=0.087

به منظور تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه های تحقیق از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شده است. مدل‌یابی معادلات ساختاری از جمله مدل‌های آماری برای بررسی روابط خطی بین متغیرهای مکنون (مشاهده نشده) و متغیرهای آشکار (مشاهده شده) است. از طریق این فنون است که پژوهشگران می‌توانند ساختارهای فرضی را، که به گونه کلی مدل (و با دقت کمتری) مدل‌های علی نامیده می‌شود، رد یا انطباق آنها با داده‌های غیر آزمایشی تایید کنند (هومن، ۱۳۸۷، ۲). در نمودار زیر، مدل استاندارد که با استفاده از نرم افزار لیزرل بدست آمده، نشان داده شده است.

با توجه به مطالب فوق جهت ارزیابی برازش مدل این تحقیق از شاخص هایی همچون کای دو بر درجه آزادی (χ^2/df)، آماره شاخص ریشه میانگین مجذور خطا (RMSEA)، P-Value، استفاده شده است. جذر برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA)، این اندازه که به صورت اعشاری گزارش می شود، مبتنی بر پارامتر غیر مرکزی ۲ است. این شاخص برای مدل های خوب برابر با ۰/۰۵ یا کمتر است. مدل هایی که RMSEA آن ها ۰/۱۰ یا بیشتر باشد، برازش ضعیفی دارند (همان منبع؛ ۴۲). یکی دیگر از شاخص های عمومی برای به حساب آوردن پارامترهای آزاد در محاسبه شاخص برازش، کای اسکوتر بهنجار یا نسبی است که از تقسیم ساده مقدار کای اسکوتر بر درجه آزادی مدل محاسبه می شود که اغلب مقادیر بین ۲ تا ۳ را برای این شاخص قابل قبول می دانند با این حال دیدگاه ها در این باره متفاوت است. در پژوهش حاضر مقدار محاسبه شده برای شاخص RMSEA برابر با ۰/۰۸۷ و برای شاخص های $GFI=0.91$ ، $NFI=0.97$ و $CFI=0.98$ و 2.788 χ^2/df می باشد که حکایت از قابل قبول بودن مدل پژوهش دارد. شاخص های ارائه شده و مقایسه آن با مقدار مطلوب برای یک مدل برازش یافته، نشان از برازش مناسب مدل دارد. نکته قابل توجه در برازش مدل این است که، در حالیکه برازش مدل ساختاری آن مدل را تایید می کند، هرگز ثابت نمی کند که آن مدل، یگانه مدل معتبر است. جدول زیر، خلاصه ی یافته های پژوهش را نشان می دهد.

۱ . Root Mean Square Error of Approximation

۲ .Non centrality Parameter

جدول فرضیه - نتیجه

نتیجه	آماره T	ضریب استاندارد محاسبه شده	فرضیات
مورد حمایت	۱۴/۳۵	۰/۹۰	بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای خاکی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد.
مورد حمایت	۹/۰۱	۰/۹۷	بین سیاست های بین المللی حکومت و افزایش صادرات واردات از گمرک منطقه بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد.
مورد حمایت	۱۱/۰۷	۰/۸۶	بین روابط حسنه ایران با کشورهای منطقه و افزایش صادرات واردات از گمرک بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد.
مورد حمایت	۱۳/۰۵	۰/۹۴	بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای آبی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد.
مورد حمایت	۱۴/۸۰	۰/۹۰	بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای هوایی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

فرضیه اول به این صورت ارائه شده بود: بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای خاکی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد؛ با توجه اطلاعات مطرح شده در فصل چهارم، فرضیه مذکور تایید گردیده است. بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای خاکی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد.

فصلنامه پژوهش های کاربردی مدیریت بازار
بدون تردید قوانین و مقررات حاکم بر فضای کسب و کار، نقش مهمی در رونق این فضا دارد. از آنجایی که بخش قابل توجهی از تبادلات تجاری در سطح خرد از طریق مرزهای خاکی (زمینی) اتفاق می افتد بنابراین کاملاً منطقی به نظر می رسد که هرچه قدر قوانین گمرکی حاکم بر این مرزها تجارت را تسهیل کند، رونق تجاری منطقه توسعه پیدا خواهد نمود. این یافته با نتایج بررسی های ناصری و فراستخواه (۱۳۸۹) نیز مطابقت دارد. فرضیه دوم بیان می کند که بین سیاست های بین المللی حکومت و افزایش صادرات واردات از گمرک منطقه بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد. بررسی های آماری از این فرضیه ی پژوهشی حمایت نشان داده اند؛ در نتیجه می توان مطرح نمود که بین سیاست های بین المللی حکومت و افزایش صادرات واردات از گمرک منطقه بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد. اصولاً اتخاذ و حفظ روابط حسنه با کشورهای مختلف دنیا می تواند زمینه ی تجارت آسان و کم هزینه تر را فراهم آورد. می دانیم که در دنیای پرقابله امروز بدون روابط مثبت و سازنده با کشورهای گوناگون نمی توان به روابط بازرگانی با آنها امید داشت و در پی آن تولید داخل فقط می بایست به مصرف داخلی برسد که این خطری بزرگ به نظر می رسد. می توان مشاهده نمود که این ایده با یافته های پیراسته و صامتی (۱۳۹۰)، شوم

(۲۰۱۰)، پودار (۲۰۱۰) و آلماس و همکاران (۲۰۱۲) همراستی دارد. فرضیه سوم عنوان می کرد که بین روابط حسنه ایران با کشورهای منطقه و افزایش صادرات واردات از گمرک بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به اهمیت موضوع، این به عنوان یک فرضیه ی پژوهشی مستقل در نظر گرفته شد تا بررسی های دقیقی روی آن انجام بگیرد. تجزیه و تحلیل آماری نظرات تمامی کارشناسان و متخصصان تایید کننده ی این مطلب بود که بین روابط حسنه ایران با کشورهای منطقه و افزایش صادرات واردات از گمرک بندرعباس، رابطه معنی داری وجود دارد. اهمیت نقش روابط با کشورهای همسایه از آنجا روشن تر می شود که تمامی تبادلات بازرگانی یک کشور با مقاصد تجاری بین المللی از مسیر کشورهای همسایه می گذرد؛ ضمن آنکه معمولا کشورهای همسایه به لحاظ نزدیکی فرهنگی و جغرافیایی، جزء بهترین و کم هزینه ترین بازارها شناخته می شوند.

Journal of Applied Managerial Market Research
علاوه بر این توضیحات لازم به ذکر است که یافته ی اخیر با نتایج مطالعات پیراسته و صامتی (۱۳۹۰)، شوم (۲۰۱۰) و پودار (۲۰۱۰) همخوانی دارد. فرضیه چهارم مدعی بود بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای آبی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. روی این فرضیه بررسی های میدانی و در نهایت تحلیل های آماری انجام گرفت. همانطور که در فصل چهارم نیز مشاهده می گردد، تجزیه و تحلیل های آماری مؤید این فرضیه بوده اند. بنابراین می توان اظهار داشت که بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای آبی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. با توجه به موقعیت جغرافیایی گمرک شهیدرجایی، تبادل کالا از مرزهای آبی این گمرک بخش مهمی از کل تبادلات را به خود اختصاص می دهد. بنابراین قوانین حاکم بر این گمرک در زمینه ی تجارت دریایی می تواند نقش قابل توجهی در توسعه ی تجارت داشته باشد. اختر (۱۳۸۹)، گوهریان و همکاران (۱۳۹۰) و همچنین میرابی و همکارانش (۱۳۹۲) نیز در مطالعات خود، ایده های مشابهی مطرح نموده بودند. این

فرضیه بیان می داشت که بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای هوایی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. بررسی های انجام گرفته روی داده های مربوط به این فرضیه نشان از حمایت بالا از آن دارد؛ بنابراین می توان نتیجه گرفت که بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای هوایی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات واردات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد. این ایده با مطالعات ناصری و فراستخواه (۱۳۸۹) و نیز میرابی و همکارانش (۱۳۹۲) همراستایی دارد.

با توجه به این که مشخص شد بین وضع مقررات مربوط به تسهیل تجارت در مرزهای خاکی گمرک منطقه بندرعباس و افزایش صادرات از این گمرک، رابطه معنی داری وجود دارد بنابراین پیشنهاد می شود قوانین و مقررات حاکم بر مرزهای خاکی گمرک شهید رجایی به گونه ای باشد تا حداکثر سهولت را برای بازرگانان داخلی مهیا نماید. در این راستا ممکن است برخی اصلاحات در زمینه ی قوانین قبلی یا تقنین برخی مقررات جدید لازم به نظر برسد. از سوی دیگر با توجه به دومین نتیجه ی این تحقیق می توان این نکته را مدنظر قرار داد که با اتخاذ سیاست های مبتنی بر توسعه ی روابط حسنه ی بین المللی می توان کمک شایانی به توسعه ی تجارت کشور نمود. علاوه بر این پیشنهاد می شود با توجه به ظرفیت عظیم تجارت با کشورهای منطقه، روابط مناسب و پایداری با این کشورها برنامه ریزی شود تا بتوان تحرک مناسبی به کسب و کار و درنهایت، تجارت بین الملل شرکت های ایرانی بخشید. همچنین ضروری به نظر می رسد مقررات حاکم بر تبادلات تجاری که از طریق مرزهای آبی و نیز مرز هوایی می باشند، به منظور تسهیل تجارت از این مرزها مورد بازنگری قرار گرفته و روزآمد شوند؛ به گونه ای که مانعی برای صادرات کالاها و خدمات ایرانی نبوده و انگیزه ی فعالان کسب و کار را مضاعف نماید.

منابع

۱. اختر، شبیر، (۱۳۸۹)، بازاریابی جهانی، حسن اسماعیل پور، محسن نجفیان، تهران، نگاه دانش.
۲. اداره کل مقررات صادرات و واردات، مقررات صادرات و واردات و جداول ضمیمه آن، براساس سیستم هماهنگ شده توصیف و کد گذاری های کالا، (مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی)، تهران (۱۳۹۰).
۳. آرام، احمد (۱۳۹۰)، بازاریابی و بازار شناسی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
۴. آرمسترانگ، گری و کاتلر، فیلیپ، اصول بازاریابی، دکتر علی پارساییان، ج دوم، تهران، جهان نو، ۱۳۸۰ ش.
۵. بابایی زکلیکی، محمد علی، بازاریابی بین المللی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۸۶ ش.
۶. پرمه، زورار؛ میرعبداله، حسینی و حمیدرضا، محبی (۱۳۸۸)، صادرات، ظرفیت های صادراتی و بازارهای هدف زعفران پژوهشنامه بازرگانی، مؤسسه مطالعات صادرات ایران پژوهشهای بازرگانی، تهران.
۷. پورتال سازمان گمرک تهران، (۱۳۹۴)
۸. پیراسته، محمد جواد و فاطمه، صامتی (۱۳۹۰)، بررسی صادرات ایران، فصلنامه اقتصاد، شماره ۲۳، پاییز ۱۳۸۹.
۹. حسینی کیا، سید تقی و زری باف، مهدی (۱۳۹۲)، مدیریت بازار جهانی (علمی کاربردی جدید)، تهران، گسترش علوم پایه.
۱۰. حسینی، عبدالله (۱۳۸۸)، سیاست تجاری کشاورزی ایران و تعیین معادل تعرفه ای واردات محصولات آن بازرگانی، مؤسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، سال هشتم، شماره ۳۲، پاییز ۱۳۸۸، تهران.
۱۱. خاکی، غلامرضا (۱۳۸۲)، «روش تحقیق با رویکردی بر پایان نامه نویسی»، انتشارات بازتاب، چاپ اول.

۱۲. رضایی نژاد، عبدالرضا (۱۳۸۹) مدیریت بازار جهانی (بازاریابی بین المللی)، تهران، مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی.

۱۳. سعیدی نیا، محمد (۱۳۹۰)، بررسی تحولات شکل گیری گمرک، ماهنامه دنیای اقتصاد، شماره ۲۴.

۱۴. شولتس، ویلیام جی، بازاریابی، محمد علی اربابی، تهران، انتشارات موسسه عالی حسابداری، ۱۳۴۷ش.

۱۵. شهریاری، زهرا، طرحها و استراتژی های بازاریابی صادرات (کتابی آموزشی برای علاقمندان به امور صادرات)، تهران، موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی، ۱۳۸۱ش.

۱۶. شهریاری، عمادالدین (۱۳۹۱)، بازاریابی بین المللی، تهران، پاژنگ.

۱۷. ظهوری، قاسم، (۱۳۷۸)، «کاربرد روش های تحقیق علوم اجتماعی در مدیریت»، انتشارات مدیر، تهران، چاپ اول.

۱۸. عزیزی، مریم (۱۳۹۰)، مطالعه ساختار بازار جهانی و تعیین بازارهای هدف زعفران ایران، موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی،

۱۹. کمیجانی، حسین (۱۳۸۹)، مقررات دسترسی به بازار محصولات کشاورزی در موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت و اثرات آن مؤسسه پژوهشهای برنامه ریزی، «بر اقتصاد کشاورزی ایران و اقتصاد کشاورزی. تهران. ۱۳۸۹.

۲۰. کیگان، وارن (۱۳۸۹)، مدیریت بازاریابی جهانی، عبدالحمید ابراهیمی، تهران، دفتر پژوهشهای فرهنگی.

۲۱. گوهریان، محمد ابراهیم و عاصمی، محمد منصور (۱۳۹۰)، مدیریت فروش در صادرات، تهران، ترمه.

۲۲. مرادیان، مازیار (۱۳۹۰) بررسی وضعیت کسب و کار و نحوه بازاریابی شرکت های کوچک، فصلنامه مدیریت شماره ۸ ص ۱۹.

۲۳. منصوری، ناصر و حاجی عزیزی، علی (۱۳۸۹)، قوانین گمرک جمهوری اسلامی ایران. نشر نی

۲۴. ناصری، محمد؛ فراستخواه، صابر (۱۳۸۹)، بررسی مهم ترین قوانین و تبصره های صادرات ایران (نگاهی اجمالی) به

منظور مدیریت صحیح، ماهنامه مدیریت، شماره ۱۲- ص ۳۴-۴۱.

۲۵. هومن، حیدرعلی، (۱۳۸۴)، «مدل یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار لیزرل»، انتشارات سمت، چاپ اول.

۲۶. یکتا، صابر، علی، اشرفی (۱۳۸۵)، شناسایی رابطه بین صادرات و نقش آن در تولید ناخالص داخلی، ماهنامه دنیای

اقتصاد، شماره ۱۲۰- ص ۱۵.

۲۷. Adams, C. A., Whelan, G. (۲۰۰۹). Conceptualising Future Change in Corporate Sustainability Reporting. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, ۲۲ (۱),

۱۱۸-۱۴۳. *Journal of Applied Managerial Market Research*

۲۸. Alrefaei, A., Altahat, M., Jalham, I., A system Dynamic Approach To Reduce Total Inventory Cost In A Airline Fueling System., *World Congree of Engineering* ., London., Vol۱, (۲۰۱۰).

۲۹. Bernard, A.B., J. B. Jensen & P.K. Schott (۲۰۱۰); "Falling Trade Costs, Heterogeneous Firms, and Industry Dynamics", National Bureau of Economic Research (NBER).

۳۰. Brehmer, B., *Dynamic Decision Making, Human Control of Complex Systems*, Actapsychological (۸۱), (۲۰۱۰).

۳۱. Bustos, P. (۲۰۱۱); *Trade Liberalization, Exports, and Technology Upgrading:*

Evidence on the Impact of Mercosur on Argentinean Firms, *American Economic Review*, vol. ۱۰۱, no. ۱, pp. ۳۰۴-۳۴۰.

۳۲. Chor-Ching, and B.S. Javorcik (۲۰۱۲); "Trade Protection and Industry Wage Structure in Poland", NBER Working Paper, ۱۱۱۴۳.
۳۳. Fagerberg, J. (۲۰۱۰); "Technology and Competiveness", Oxford Review of Economic Policy, vol. ۱۲, pp. ۳۹-۵۱.
۳۴. Gerdne, Therese (۲۰۱۲); The Importance of Human Capital in Export Performance, Jonkoping International Business School, Jonkoping University.
۳۵. Guest, D. (۲۰۰۴); Flexible employment contracts, the psychological contract and employee outcomes: an analysis and review of the evidence, vol. ۵-۶, ۱-۱۹.
۳۶. Hall, J., Scobie, G.M. (۲۰۱۱); The Role of R&D in Productivity Growth: The Case of Agriculture in New Zealand: ۱۹۲۷ to ۲۰۰۱, New Zealand Treasury Working Paper, no. ۰۶/۰۱.
۳۷. Marco, M., Dieter, R., A System Dynamic Approach To Value Based Complaint Management Including Repurchase Behavior And Worth Of Mouth., ۱۸th European Conference of Information System, (۲۰۱۰).
۳۸. Marliin, A.B., J. B. Jensen & P.K. Schott (۲۰۱۰); "Falling Trade Costs, Heterogeneous Firms, and Industry Dynamics", National Bureau of Economic Research (NBER).
۳۹. Porter, M.E., Competitive Strategy, Free Press, Newyork, (۲۰۱۳).

۴۰. Pruyt, E., Hamarat, C., The Concerted Run on the DSB Bank: An Exploratory System Dynamics Approach., Korea., ۱۸th International Conference of the System Dynamics Society, (۲۰۱۰).

۴۱. Schumpeter, Joseph A. (۲۰۰۳), Capitalism, Socialism and Democracy, London and New York: Taylor & Francis e-Library. Srinivasan, T. N. & Jagdish Bhagwati

۴۲. Scout.G (۲۰۱۰); "Measuring the Dynamic Gains form Trade", The World Bank Economic Review, ۱۵ (۳).

۴۳. Warner, D. and M. Kreinin (۲۰۱۰). "Determinants of International Trade Flow",

Review of Economics and Statistics, ۶۵. Yelwa, M. & K. O. Diyoke (۲۰۱۳), "An Empirical Investigation of Export-Led Growth amongst Some Selected ECOWAS Countries: An Alternative to FDI?", European Journal of Management Sciences and Economics, Vol. ۱, No. ۱, PP. ۳۰-۴۸.

JAMMR

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی